

Vladimír Dvořák a Hlavní redakce zábavných pořadů Čs. televize v letech 1968-1976

V této práci se autorka soustředila na výraznou osobnost Vladimíra Dvořáka, jenž dlouhodobě ovlivnil oblast televizní zábavy v Československé televizi. Zároveň se pokusila přesáhnout dimenzi pouhé monografie a rozšířit ji o charakteristiku a vývoj zábavného žánru v daném údobí, kdy se datoval jeho vzestup, po němž následovaly fáze politického ujařmení a normalizační reformy. Za tím účelem prozkoumala úctyhodné kvantum archivovaného materiálu, v němž se jí podařilo objevit nové údaje či informace, které upřesňují Dvořákovu televizní angažmá a jeho nesporný přínos jako schopného, invenčního dramaturga i populárního konferenciéra autorského typu s komediálním talentem.

Hroncová mapuje rozkvět programových pořadů v 60. letech, na nichž se Dvořák iniciativně podílel, souběžně sleduje interní televizní provoz, jeho ideologické zastřešení a cenzurní dohled. S detailní pečlivostí popisuje vývoj televizního média od jeho prvopočátku, kdy se Dvořák průkopnický zúčastňoval prvních živých vysílání, po celý průběh jeho kariéry, zejména v době, kdy zaujímal post vedoucího Hlavní redakce zábavných pořadů. Nahlíží i do následujících etap, kdy byl sesazen kvůli svému nestránictví do pozice řadového zaměstnance.

Na Dvořákově činnosti nepřestává být dodnes pozoruhodné, jak se na ní paradoxně odráželo dobové politikum a jeho kulturní direktivy, ačkoli sám zaujímal zásadní distanci vůči politice, nota bene ve veřejné instituci s tak širokým dosahem. O to víc Hroncová pátrala po konkrétních okolnostech, které apolitického Dvořáka udržovaly na exponovaném vedoucím postavení, s přihlédnutím k jeho obratné diplomacii i charakterovým danostem. Vycházela z nejrůznějších pramenů a svědectví, včetně výpovědi jeho samotného ex post, kdy se mohl k této věci svobodně vyjádřit. Jeho bagatelizované vysvětlení, že byl kontrolními orgány jaksi přehlédnut, je možná vtipné, ale stěžejní lze brát jako relevantní. Jak Hroncová několikrát dokládá, ke vstupu do KSČ byl Dvořák průběžně vyzýván, ale pokaždé odmítl. Lze se jen dohadovat, jakou roli v této sveřeposti hrálo jeho vyloučení ze strany v 50. letech.

Na televizní obrazovce se objevoval v nenápadné civilní stylizaci uštěpačného, ale nanejvýš zdvořilého satirika s kamennou tváří, který trousí své ostré šlehy, jako by si ani nebyl vědom, čeho se „drže“ dopouští. Jak dokládají pamětníci, Dvořák měl veškeré výstupy, jen zdánlivě improvizované, perfektně připravené a herecky nacvičené. Diplomandka zkoumá a ověřuje rozpor jeho vnějšího úřednického vzhledu s výmluvností a trefným ostrovtipem, s nímž se prezentoval. Tento portrét ověřuje na diváckých reakcích, ale i na posudcích v dochovaných protokolárních záznamech, aby nakonec zjistila, že při sebevětší investigaci zůstávají některé složky Dvořákovy osobnosti zastřené. Patrně i proto, že tomu tak sám chtěl.

V divácké paměti je Dvořák ponejvíc spjatý s mnohaletým populárním pořadem zvaným Televariété - písničkovým a tanečním leporelem, které komentoval ve dvojici s Jiřinou Bohdalovou. Jako autor dialogických scének, v nichž spolu hráli, virtuózně ovládal mediální

strategii v komunikaci s divákem, jimž předkládal přesvědčivě simulovanou, důvěrně známou socreálnou „skutečnost“ (soukromou i veřejnou) ve svěžím humorném odlehčení. De facto se však jednalo o fiktivní, familiární televizní časoprostor vyvázaný ze skutečného světa. Ve zpětném ohlédnutí si pamatuji, jak v kulturní chudobě tehdejšího zatuhlého mainstreamu vyvolávaly Dvořákovy sentence v rodinách u televizorů hurónský, osvobozující smích. A zároveň ve studu přiznávám jejich veleskromné divácké nároky: jak málo stačilo, aby se člověk zaradoval, strefil-li se Dvořák či Bohdalová do nedotknutelných tabu. Přitom je dnes známo, že všechny takzvané odvážné narážky musely být předem prověřeny a shora povoleny. Hroncová přesně konstatuje tyto postupy a dokládá, s čím dramaturg uspěl a kdy musel ustoupit a změnit pointu.

Tím víc mě udivuje, že jsou tyto pořady dodnes úspěšně reprízovány a prokazují slušnou sledovanost i v konkurenci daleko atraktivnějších programových nabídek. Zestárli fanoušci jako by chtěli zastavit čas téměř celého půlstoletí a zpětně se fascinovaně ponořit do falzifikované minulosti. I když přimhouříme oko nad humoristickým žánrem, který si nekladl vyšší sofistickované ambice (tehdy by s nimi ostatně ani neobstál), a akceptujeme jeho někdejší masový ohlas, těžko popřít, že aktuálnost těchto pořadů dávno vyčpěla, o „nadčasovosti“ ani nemluvě. Tato moje tvrzení už náleží spíš do sociologické úvahy o kulturní zastydlosti diváckého vkusu a podivné, doufejme že dožívající generační závislosti na retardující minulosti. Nemohu proto s autorkou sdílet její retro povzdech nad tím, jaká je škoda, že mladí už dnes o Dvořákově nemají žádné povědomí. Jeho humor a satirizující glosy byly těsně svázány s dobou a lidmi, jimž je adresoval. A do nich je i on sám zakonzervován, jakkoli se pokoušel ve svých pořadech pokračovat i po Listopadu; změna systému jej připravila o „jeho“ téma, vůči němuž se ve svém humoru vymezoval.

Tato moje digrese nebyla míněna jako výhrada, jsem si vědoma, že Hroncová si udržovala tematicky ohraničený prostor, aniž by měla v plánu proniknout k podstatě jádra této problematiky. Míru problémovosti, která se kolem Dvořáka vytvořila, ve svém konceptu dostatečně předestřela, stejně jako zhodnotila jeho autorské kvality a dramaturgický přínos. Neopomenula ani Dvořákovu aktivitu coby úspěšného textaře popových písní nebo jeho marginální hereckou účast ve filmu, např. v *Hudbě z Marsu*, kde Dvořák v cameo roli přihrává v jedinečném klaunském skeči Janu Werichovi. Zde jsem postrádala aspoň krátké zastavení a přiblížení této miniscénky, která byla nepochybně blízká Dvořákovu estrádnímu humoru.

Daleko citelněji mi však chyběla detailnější analýza hereckého partnerství Dvořáka s Jiřinou Bohdalovou. Autorka nahlíží na jejich letitý profesionální tandem jako na osvědčené schéma, v němž Dvořák zastával jakoby submisivní mužskou roli v opatrně nastíněné genderové subverzi. Hroncová si netroufá na samostatnější rozbor a raději se opírá o frázovitě citace hereců z jejich memoárů. Bylo by zajímavé srovnat toto varietní „kuchyňské“ privátno s jiným manželským vztahem v Kachyňově a Procházkově filmu *Ucho*, kde se herečka vymanila z estrádní šarže a postavu manželky vysoce postaveného „papaláše“ uvedla v reprezentativní banální obyčejnosti jako prototyp a zároveň jako silnou dramatickou figuru. A přitom z ní úplně neodstranila ani televizní kořeny oblíbené „Bohdalky“, notoricky známé Dvořákovy partnerky, a tím do této vážné role vložila přízemní autenticitu své televizní ikony.

Sympatie k Dvořákově lidské a profesní výjimečnosti, které autorka neskrývá, jí příliš nedovolovaly kritičtější pohled, a tak víceméně přejímala a parafrázovala názory jeho kolegů, manželky, anebo jemně rivalské výhrady renomovaného dramaturga Gustava Oplustila. Přesto je z jejího textu patrné, že se snaží Dvořáka zbavit legendární aury a vnímat ho sice s obdivem, ale zároveň realisticky. Jak osvěživě působí, když paní Dvořáková autorce sdělila, jak jí stokrát opakované vystoupení manžela s Bohdalovou, které nacvičovali u nich doma, při vysílání už vůbec nepřišlo vtipné.

Po dočtení této diplomové práce jsem měla pocit určitě nedořečenosti a potřebu rozvedení předložené problematiky ještě v jedné dodatečné kapitole. Mám na mysli úvahu s hloubkovou analýzou Dvořákovy veřejné masky, ovšem již uvolněnou ze zvoleného diskursu. Připouštím, že tento aspekt by vyžadoval volnější interpretaci - už nezávislou na historicky doložené dokumentaci - Dvořákova chytrého konsensu s režimem, který mu toleroval satiru v přípustných mezích, ale vyžadoval za to patřičnou daň. Možná by se pak portrét Dvořákovy osoby víc zkomplikoval a dostal by tragikomický rozměr služebného, avšak nestandardního režimního prostředníka, který promítal svoji situaci do veřejného televizního prostoru v dobrovolné komediální sebedparodii.

Jsou to samozřejmě jen nepotvrzené hypotézy, ale svědčí o potencialitě skrytých výkladů Dvořákovy osobnosti. Pravdou však je, že i v nejednoduché pozici dokázal tento mimořádný bavič v sobě vybalancovat umělce a současně výkonného realizátora, a navíc si zachovat lidskou důstojnost. To, co jsem tu naznačila, nemá vyznít jako výhrada namířená vůči A. Hroncové a její práci. Ona si je kontroverznosti v Dvořákově případě vědoma a upozorňuje na ni. V rámci svého úkolu se však do podrobnějšího, ne-li polemizujícího výkladu pouštět nechtěla a držela se střídavě jen toho, co bylo konkrétně podloženo.

K práci nemám vážnější výhrady. Zadané téma bylo zpracováno vyčerpávajícím způsobem, s chvályhodným badatelským zaujetím, autorka vytěžila maximum ze získané faktografie archivních materiálů i ostatních zdrojů (dobový tisk, audiovizuální záznamy, orální historie, memoárová literatura). O výsledcích svého heuristického úsilí podala kultivovaně napsanou, čtivou zprávu, která může posloužit i při dalším průzkumu historie Čs. televize.

Diplomovou práci Alexandry Hroncové doporučuji k obhajobě a navrhuji hodnocení velmi dobře.

Praha, 23. 8. 2014

doc. PhDr. Stanislava Přádná